

Петрик Л.О.

студентка,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ ЯК ФОРМА БУТТЯ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Художній образ є однією з найважливіших та найбільш складних категорій мистецтв. Саме художній образ пояснює специфіку мистецтва як художньої, естетичної і культурологічної діяльності, водночас, вибираючи неповторність вираження у кожному з його видів.

Проблема художнього образу відображена в працях педагогів: Р. Барта, М. Бахтіна, К. Горанова, Г. Гегеля, Н. Гея, О. Потебня О. Ситченка, Л. Тимофеев, І. Фізера, Ф. Шелінга та багатьох ін.

Термін «художній образ» використовується в мистецтві у двох основних значеннях, а саме:

–у широкому розумінні образом називають специфічну форму відображення та пізнання дійсності в мистецтві, на відміну від тих форм зображення, якими користується, з одного боку, в науці, з іншого – у повсякденно-практичній сфері людини;

–у вузькому розумінні образом називають специфічну форму буття художнього твору в цілому й усіх складових його елементів зокрема.

У сучасному літературознавстві є визначення «художнього образу», якій стверджував у свій час Л. Тимофеев: «Образ – це конкретна і водночас узагальнена картина людського життя, що створена за допомогою вимислу й має естетичне значення». Дане визначення як таке, що відображає естетичну суть художнього образу, Л. Тимофеев протиставляє широковживаному, але термінологічно не конкретизованому визначенню образу як узагальненого відображення дійсності у формі одиничного, індивідуального [3].

У художньому образі злиті в єдине об'єктивне й суб'єктивне, матеріальне й духовне, зовнішнє і внутрішнє. Як відображення реальності, художній образ є її перетворенням. Він зберігає єдність суб'єкта й об'єкта, і не може бути простою копією свого життєвого прообразу. Художній образ виступає водночас і як певне (поетичне, ідейно-естетичне) значення, і як знак, що містить це значення. До характеристики худенького образу можна додати також умовність, багатозначність, недомовленість.

На думку К. Горанова, є «формою відображення життя і є узагальненою картиною світу. Мистецтво перетворює життя умовно, символізує другу природу, організовану за законами краси. Це не дійсність, а її образ, і зіткнутися з нею можна лише за допомогою уяви. Образ включає в себе духовну діяльність людини, це предмет, наділений рисами знака» [1, с. 187].

О. Ситченка, є «образ як результат процесу художнього відбиття представляє єдність емоційного й логічного аспектів, зумовлену об'єктивно-суб'єктивною природою художньої творчості й сприйняття, що визначається естетичним ідеалом митця і впливає на особистісне формування читача» [2, с. 9].

Художній образ є специфічною для мистецтва формою відображення дійсності і вираження думок та почуттів художника. Він народжується в уяві художника, втілюється в тій чи іншій матеріальній формі (пластичній, звуковій, словесній, жесто-мімічній) і відтворюється уявою глядача, читача, слухача, який сприймає мистецтво.

Поняття «образ» це кінцевий результат форм образного мислення, тобто матеріального його відтворення за допомогою фарб (у живописі), звуків (у музиці), слів (у літературі). Оскільки в цілому кінцевим результатом образного мислення, що реалізує себе в ході відображення дійсності, є художній твір, то, у принципі, будь-який естетично значущий його елемент, тобто будь-яке життєве явище, у ньому відтворене, може бути назване образом [3].

У художньому творі кожен з таких образів виступає як відносно автономна одиниця чи окремо взята клітинка того складного й цілісного образного організму, яким, по суті є увесь художній твір.

Як, наприклад: можемо спостерігати образ Мавки у драмі-феєрії «Лісова пісня» Л. Українки. Образ Мавка – ідеал людяності, чистоти, духовної рівноваги. Її образ – це символ весни і радості, символ вірного кохання!

Л. Українка вклала в образ чистоту своєї душі, своє розуміння щастя і вірності. Її устами поетеси ствердила невмирущу силу мистецтва, незламну віру в його безсмертя.

Створюючи образ Мавки, Л. Українка мала на меті не лише воскресити чарівну міфологічну постать народних переказів і повір'їв, але й прагнула втілити в ньому свої заповітні мрії, думки і почуття. Мавка – це волелюбна мрія народу, вічно жива і непереможна, філософське узагальнення всього прекрасного. Велич Мавки – в боротьбі за людину, за її душу; чарівність Мавки – це краса високих моральних якостей і душевного світу.

Отже, художній образ упродовж усього часу вбирав у себе, узагальнював величезне багатство явищ дійсності, емоцій людини, її уявлень про світ, її естетичні ідеали тощо. Художнього образу визначалась не тільки тим, що він осмислював і осмислює дійсність, але і тим, що він створює новий вигаданий світ.

Список використаних джерел:

1. Горанов К. Художественный образ и его историческая жизнь / К. Горанов. – М. : Искусство, 1970. – 519 с.
2. Ситченко А. Літературознавчі засади осягнення художнього образу / А. Ситченко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 8. – С. 7–11.
3. Визначення художнього образу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrlit.net/info/criticism/image.html>